

Universitetenes rolle:

Premierer ikke lokalt samarbeid

Per Olav Solberg
redaksjonssjef

Psykologisk institutt ved Universitetet i Tromsø er opptatt av å utvikle tjenester i førstelinjen i samarbeid med kommunen. Men akademisk uttelling gir det ikke.

– I lov om universiteter og høyskoler fra 2005 presiseres det at man i større grad skal samarbeide tett med samfunnsliv, kulturliv og næringsliv. Var dette årsaken til at dere begynte å samarbeide med Tromsø kommune?

– Nei, vi begynte i 2003. Forebyggende helsetjenester i Tromsø kommune hadde startet opp helsestasjon for ungdom på ungdomshuset Tvibit, og en psykologistudent skulle skrive hovedoppgave om tilbudet. Hun oppdaget at mange av ungdommene hadde behov for psykologisk hjelp og rådgivning. Hun spurte meg om hun kunne få ha hovedpraksis der, og jeg syntes det var en god idé. Dette ble forløperen til det som i dag heter Psykhjelpen på Tvibit, et førstelinjetilbud som driftes som et samarbeid mellom helsestasjonen og Institutt for psykologi. Da lovendringen kom i 2005, var vi altså allerede i gang, men endringen har gjort oss mer bevisste på denne delen av samfunnsoppdraget vårt. I dag samarbeider vi med kommunen om flere psykologiske lavterskeltilbud som kommer lokalbefolkningen til gode, og som er blitt viktige fremtidsrettede praksisarenaer for våre studenter. Jeg tenker at helse skapes der folk lever og bor, ikke på universitet og sykehus.

– Akademias belønningssystem er i stor grad knyttet opp mot forskning, publisering og tellekanter. Kommer denne prioriteringen i konflikt med ønsket om å bidra til lokal tjenesteutvikling?

– Det er noen paradokser her som gjør at du må ta noen verdivalg. Én bevegelse går mot større internasjonalisering, der ressurser går til å søke om EU-midler til større forskningsprosjekter og til å publisere forskning i anerkjente internasjonale tidsskrifter. Dette binder opp mye tid, og da blir det selvsagt mindre tid til andre ting, som for eksempel å fange opp lokale utfordringer og få til lokalt samarbeid og forskning. Universitetssystemet belønner internasjonal forskning. Har man ambisjoner om å klatre i systemet og få professorkompetanse, er det ikke lett å prioritere tjenesteutvikling lokalt, selv om det også ligger i mandatet vårt. Her tror jeg også de enkelte psykologiske instituttene tenker noe ulikt.

– Betyr det du sier her, at lokalt samarbeid mellom universitet og for eksempel kommune er helt avhengig av ildsjeler blant universitetsansatte?

– Det betyr i hvert fall at du må ha en genuin interesse for å bli kjent med hva som foregår lokalt, og at du har et ønske om å bruke tid og ressurser til dette arbeidet. Det er naturlig at de ansatte har forskjellige interesser og preferanser, det som er bra hos oss, er at instituttledelsen legger godt til rette for lokalt samarbeid.

– Modellen ved Institutt for psykologi i Tromsø innebærer at mange studenter har internpraksis i førstelinjen. Har det gjort noe med studentenes holdning til å jobbe der?

– Definitivt. Før vi opprettet Psykhjelpen, var svært mange av studentenes store drøm å starte opp privatpraksis etter først å ha jobbet i spesialisthelsetjenesten. Dette har endret seg radikalt. Internpraksisen de får i førstelinjen, er én årsak. Men like viktig tror jeg modell-læringen fra universitetet er: Vi som ansatte har et stort ansvar for å gjøre studentene i stand til å ta morgendagens

psykologjobber og å vise dem hvilke oppgaver som er viktige å ta fatt på og løse. Gjennom for eksempel Psykhjelpen opplever de helt konkret å hjelpe ungdommer som har det vanskelig. De lærer at tidlig innsats og forebygging ikke bare er ord, men fungerer i praksis.

– Begrepet ‘akademisk frihet’ er interessant når universiteter utdanner helsearbeidere som er underlagt helselovgivning. Hva skal veie tyngst av frihet og lovgivning?

– Det vil være uheldig om internklinikker skal underlegges lov om spesialisthelsetjenester.

I Tromsø får studenter et halvt års praksis fra spesialisthelsetjenesten i sin hovedpraksis i femte studieår, og da får de selvsagt god kjennskap til helselovgivningen. De som argumenterer for at vi må underlegges spesialisthelsetjenesten, forstår lite av hva klinisk psykologisk opplæring egentlig handler om. Det er å lære å stå i en terapeutisk relasjon og å være profesjonell i den rollen, og det handler om å ha en kritisk reflekterende holdning til fagfeltet. Det er en rolle som tar tid å lære, og som krever tett oppfølging, skjermet fra spesialisthelsetjenesten, som stadig underlegges nye rammer, regelverk og politiske føringer. Her er det altså viktig at vi har en akademisk frihet.

– Til slutt: Hva slags psykologer skal fremtidens universiteter utdanne?

– Det er et stort og vanskelig spørsmål. En bekymring jeg kan ha, er at psykologstudiet i for stor grad blir en yrkesskole som skal fylle svært mange roller i samfunnet. Nytteperspektivet kommer i sentrum, og jeg synes jeg merker dette fokuset allerede. Hva skjer da med det kritiske perspektivet, som jo er det viktigste et universitet skal lære bort? Jeg ønsker meg ikke psykologer som bare gjør det de får beskjed om. Rollen handler grunnleggende sett om å stoppe opp, reflektere, stille spørsmål og være kritisk til både det man selv og andre tenker og gjør, og til organiseringen og utviklingen av samfunnet.

Hvorfor NÅ?

- Med bakgrunn i striden ved Psykologisk institutt i Oslo, undersøker Psykologtidsskriftet psykologiprofesjonens rolle, både i og utenfor akademien.
- Catharina Elisabeth Arfwedson Wang er professor og psykologspesialist ved Institutt for psykologi, Universitetet i Tromsø. Hun har i en årrekke engasjert seg i utviklingen av psykologiske lavterskeltilbud i kommunen. Nylig fikk hun Helsefakultetets formidlingspris for arbeidet sitt.